

Vem vågar strejka i dag?

Vem vågar ropa strejk idag? Inte många – men det händer. Det är antologin "Om strejker" ett tydlig bevis på.

Bokserien Folkrörelse på arbetsplatsen har kommit fram till den fjärde delen. Syftet har varit att dokumentera olika arbetsplatskonflikter där de anställda gått samman och protesterat på olika sätt.

Här synliggörs på nytt att det kan löna sig att agera tillsammans, ett enat och starkt kollektiv kan faktiskt sätta press på arbetsgivare och politiker. Det går att vinna strider eller i varje fall skapa respekt. Att återta lite av den förlorade makten.

Här hittar du kärnan i det som en gång i tiden gjorde att fackföreningar och politiska partier bildades för att tillvarata de arbetande människornas intressen gentemot arbetsgivare och andra makthavare.

De tidigare antologierna är "Hopsnackat" (2010), "Hopskrivet" (2012), "Slutsnackat" (2015). Undertecknad rekommenderar att dessa läses i kronologisk ordning. Den avslutande delen handlar om den sista utvägen, strejkvapnet. Rätten att strejka är en av våra grundläggande fri- och rättigheter men den är starkt begränsad. Regler finns i Medbestämmandelagen. Den som deltar i en vild strejk kan dömas till böter i Arbetsdomstolen, AD.

I den nyutkomna "Om strejker" återfinns knappt 20 olika vittnesskildringar av olika vilda strejker under åren 1989-2014. Sju av berättelserna utspelar sig under 1989-90. Det var slutet för en annan tidsepok. Det handlar om en mer radikal och uppkäftig tidsanda.

Leif Lindström från Borlänge berättar om den vilda lokförarstrejken sommaren 1989. Hans text publiceras härintill.

Under 1970 till 1990 uppgick strejkerna på svensk arbetsmarknad till ungefär 100 per år. Under 1990-talets krisperiod tystnade också den öppna kritiken. De vilda strejkerna blev mer och mer sällsynta. Nu handlade det om cirka tio vilda strejker per år. Kris och konkurser gjorde att arbetsgivare under hot mycket lättare kunde skrämja både fack och arbetarkollektiv till eftergifter och tystnad. Det skedde även på arbetsplatser som inte var direkt drabbade av sämre ekonomiska tider. Ett sådant exempel är berättelsen om strejken på Stockholmsbagaren 1995.

Här finns många goda exempel på spontana solidaritetshandlingar. Vilda strejker utbryter när en klubbordförande plötsligt blir avstängd eller när en mycket omtyckt städerska på en byggarbetsplats utan förvarning får sparken.

Annars har den allmänna tidsandan successivt förändrats. I dag lever vi i ett mycket hårt individualistiskt samhällsklimat. Myten om att "ensam är stark" härskar i både stort och smått.

På en lång rad områden har den kollektiva fackliga styrkan underminerats med bland annat individuella lönesystem. Fackliga förtroendeuppdrag har blivit språngbräda i den egna yrkeskarriären, den idealistiskt orienterade fackliga förkämpan har inte mycket att hämta i dagens förhandlingsrum.

För urval och redigering av antologin svarar Frances Tuuloskorpi. Hon jobbade i 29 år på Skogaholmsbagerier. Efter det har Frances Tuuloskorpi haft olika anställningar varvat med arbetslöshet. Hon arbetade bland annat ett par år som köksbiträde i centralköket på Huddinge sjukhus – tills Sodexo tog över och både matlagningen och vikariaten försvann.

Frances har varit fackligt aktiv i hela sitt arbetsliv. Ibland bara på gräsrotsnivå, ibland med uppdrag. Hon var bland annat klubbordförande i över 20 år på brödfabriken Stockholmsbagarn.

Det är ett mycket bra initiativ att samla alla dessa kollektiva berättelser. De kan faktiskt tjäna både som kunskaps- och inspirationskälla.

Många kan lära av andras erfarenheter, hitta argument och moralisk kollektiv styrka. De olika skribenterna i antologin har vitt skilda bakgrunder och olika politiska och fackliga åsikter. Vad som förenar samtliga är just den grundläggande tanken om att tillsammans är vi starka och kan faktiskt påverka och förändra arbetsförhållandena på våra arbetsplatser.

Ulf Lundén [023-475 76](tel:023-475 76) ulf.lunden@mittmedia.se